

Una biografia

SUSANNA RAFART

ASSAIG

Francesc Foguet i Boreu,
M. Àngels Anglada. *Passió per la memòria*. EDITORIAL PÒRTIC.
Barcelona, 2003.

L'any 2001 va aparèixer el primer volum de les obres completes de Maria Àngels Anglada en edició d'Eusebi Ayensa. L'aplec de tota l'obra narrativa oferiria al lector un gruix humà i literari considerables. Amb tot, l'elegant i discreta ploma de les lletres catalanes no ha conegut la constant i justa visibilitat que li corresponia. El sempre lúcid Valentí Puig conta a *L'os de Cuvier* una anècdota que revela el grau d'interès que va despertar Anglada en una roda de premsa a Madrid amb motiu de la presentació d'*El violí d'Auschwitz*. Les seves paraules van seduir un auditori postmodern, tal com explica Puig: "Ens permetia creure encara que la vocació d'escriure i allò que entenem per alta cultura tenen una consistència que no pot estar a mercè dels petits naufragis i de les eventualitats mediàtiques". La supervivència de tot escriptor depèn, en part, d'aquesta solidesa de la qual ens parla l'assagista i de la seva delimitació envers la cultura d'aparador: "No m'envegeu la cistella mig plena / i flairosa del bosc. / Fa molts anys que

camino sota els pins, / les alzines, els roures". La cistella mig plena és fruit d'un treball constant i poc amable amb els focus de l'actualitat.

L'estudi que ens ocupa és justament això: un acte de memòria. En la biografia presentada, Foguet descriu cronològicament els fets cabdals en la vida d'Anglada i els primers anys d'una educació viganeta i d'un clima familiar que serà el caliu de la seva vocació poètica primerenca, en la qual es defineix ja el doble amor de la poeta: d'una banda, la importància del món natural; de l'altra, la centralitat de la literatura clàssica. Aquestes fonts preses des de l'autenticitat seran una presència constant en la seva obra.

L'estudi repassa després els primers anys a Figueres, les dificultats per trobar-hi una vida cultural mínima, les

obligacions familiars, les primeres crítiques literàries i l'inici d'una aviat pública aventura poètica. El text ofereix força dades de la vida íntima i moltes de les actituds humanament compromeses de la seva autora. De tota manera, haver articulat ben al detall el seu itinerari de formació a partir de cartes, crítiques i assajos hauria enriquit força més l'estudi.

La intensitat amb què Anglada va viure la literatura permet al lector endinsar-se en un món de notable complexitat i d'una veritable superposició de teixits intel·lectuals. Els capítols dedicats a les publicacions periòdiques *El Pont* i *Canigó* són ja una bona aproximació a l'Anglada que té l'orella atenta a les novetats i als problemes de la cultura catalana entre el 1969 i el 1983. Les pistes que ofereix per a estudis posteriors sobre la seva obra en relació amb els teòrics de la crítica o els seus contactes amb la literatura italiana responen a la voluntat introductòria de l'assaig de Foguet. Un dels elements que més destaca l'autor és l'atenció que l'escriptora dedica sistemàticament a tota traducció literària, fet que no sempre mereix pàgines rigoreses en la premsa dels nostres dies.

L'assagista remarca algunes amistats literàries, entre les quals van destacar Espriu, Fuster, Josep Pla i Antoni Comas. Un arc del tot associ-

MARIA ÀNGELS ANGLADA HA ESTAT OBJECTE D'UNA BIOGRAFIA

El text ofereix força dades de la vida íntima i moltes de les actituds humanament compromeses de M. Àngels Anglada

at a un compromís amb la llengua i el país. Així mateix es constaten els fils que van fer possibles les primeres novel·les, la varietat d'interessos de l'autora i els esdeveniments biogràfics que ajuden a entendre la naturalesa lírica dels seus textos en prosa.

De la biografia se n'extreu la visió d'una escriptora que avança amb solidesa en els seus interessos: la d'un compromís d'escriptura, cultura i

societat amb abast universal. Els clàssics viscuts de Maria Àngels Anglada creixen en una obra de significat intemporal que estableix un diàleg humanista amb els pobles que han sofert. Foguet informa sobre els estímuls que en cada moment rep l'obra angladiana i dona notícia també de la batalla diària amb els problemes del present, de la seva mirada sempre profunda i de la seva generositat amb les noves generacions.

NARRATIVA

Luis Díez, *El cazador de rayos*.
HIPOCAMPO AMIGO.
Madrid, 2003.

El gènere de les memòries sempre sol partir de persones que s'acosten molt o bé ja estan del tot instal·lades en la tercera edat. Una mà tremolosa pot transcriure amb claredat i ferma una persona jove, fins i tot un nen. En aquest cas el gènere s'escapa del que entenem per memòries i queda emmarcat en records. De fet, però, els records de tota una vida, encara que només sigui de 12 anys, no deixen de ser unes memòries, i això és el que ha escrit el periodista, assagista i novel·lista Luis Díez (Lleó, 1955) a l'obra *El cazador de rayos*.

Díez ens narra a través de la mirada d'un nen el pas, breu, per una època concreta i per una sèrie de fets que marquen la vida del protagonista, conegut com Gato Gavia. És un nen tancat en un internat de monjos que intenta escapar-se d'aquelles parets fredes utilitzant els records. Els presos saben que un dels pocs sistemes de fugir sense trencar cap norma és a través dels somnis. Aquest nen va més enllà i utilitza els records, "que son los sueños de la memoria". L'inici de la novel·la ens acosta a molts precedents literaris i cinematogràfics, però em quedo amb la sèrie de còmics de Carlos Giménez dedicats a l'orfenat de Paracuellos del Jarama, per la visió divertida dels infants sense ocultar l'absurditat de les institucions eclesiàstiques i feixistes pròpies de la postguerra. De seguida, però, l'acció (els

records) es trasllada a un llogarret de pastors sense situar (tot i que fa l'efecte que és pel nord de Castella) que serà ofegat per les aigües per culpa de la construcció d'un pantà que col·labora al "*engrandecimiento y el progreso de la Patria*".

LA FAMÍLIA PROTAGONISTA

La família protagonista està formada per un pare bona persona, treballador, humil, però que quan treu el geni diu quatre veritats ben clavades i sense perdre l'elegància, una mena de James Stewart en versió espanyola; una mare embarassada ("*Se llamava Amalia, tenía la cara llena de pecas redonditas como lentejas. En ellas aprendí a contar*"), el germà gran, Richard, bon company contrastat, i, finalment, el nen somiador, conegut com Gato perquè té una sorprenent habilitat per enfilar-se allà on

sigui. La construcció del pantà els obliga a traslladar-se fins a un poble proper on no passaran gaire temps, perquè l'opressió que exerceixen els veïns del poble (càsic, alcalde, mestra i agutzil inclosos) és brutal; situació dramàtica similar a la de l'últim film de Lars von Trier, *Dogville*, que alguns cataloguen d'obra mestra.

Altres pèrdues i canvis forçats marcaran el camí del protagonista de la novel·la de Díez fins que arribi a viure en una ciutat, conegui altres personatges (una colla de germanes nanes com les *menines*, un gitano que parla un caló tancat, altres nens i un entrañable meteoròleg) i prometi, a la nena que li agrada, dur-li un llampec. Aconseguir-lo serà prou problemàtic per dur-lo fins a l'internat. I fins aquí puc llegir...

Luis Díez ha construït una obra a base de records força comuns per a la generació que va viure la Guerra Civil però també per als que no hem mirat cap a una altra banda davant les aberracions dels anys més repressius del franquisme. Tot i que la crítica hi és present, Díez no perd de vista que el narrador és un nen i que les seves opinions poden ser febles o, tot i que encertades, partir de la innocència, perquè està limitat i escanyat per l'engranatge de l'Estat i les institucions que fan de sicaris del règim.

FIDEL A L'ÈPOCA

Les descripcions, sobretot de costums i estris, són acurades i el vocabulari en general és fidel a l'època, la zona i els personatges que apareixen, tot i que una edició més treballada hauria pogut corregir una petita col·lecció d'errors greus. Una novel·la recomanable per passar una bona estona i per reviuire il·lusions i sobretot angoixes de temps passats però en absolut llunyans, escrita per un autor que no fa soroll però que deixa petja, un James Stewart de les lletres.